

Posamezna številka 1 Din. mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din. na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celotna naročnina je 50 Din. polletna 25 Din. četrteletna 15 Din. Cene inšeratov po dogovoru

PONEDELJSKI**SLOVENEC**

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2996 — Rokopis se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6
Poštni ček. račun.
Ljubljana 15.179.
Telefon štev. 2549

Tihotapska tragedija v Karavankah**Dva tihotapca saharina ubita, eden ujet, trije pobegnili**

Kranj, 4. marca.

Tihotapska strast, ki je v nekaterih družinah povzročila že dovolj nesreče, je te dni zahtevala zopet izdatne žrtve. Terjala je dvoje mladih življenj, njihove družine pa pognala v žalost. Vaš dopisnik se je danes popoldne informiral o dogodku na licu mesta na Jezerskem in posnel sledeče podrobnosti.

V petek zvečer dne 2. marca ob 8 je na Jezerskem in sicer na vrhu planine Komatavre v višini 1600 m prekorakilo mejo šest naših tihotapcev. Prisli so navzgor iz Avstrije po snegu, ki je ponekod visok 2—3 metre. Zato so bili opremjeni s krpljami. — Nosili so s seboj težke nahrbnike vtihotapljenega saharina, vsak približno 10 do 15 kg. Onkrat meje v Avstriji v Kortah je baje shajališče tihotapcev in zaloge saharina, katerega Avstričci dobavijo tja. Naloga naših pa je, da ga prenašajo ob primerem času in vremenu čez mejo in ga potem oddajajo v nadrobno razprodajo.

V petek zvečer je bila noč tema. Luna še ni izšla, ko so tihotapci prekorakili mejo in prešli na našo stran kakih 100—200 korakov in prisli na naši strani v bližino patrulje, ki se je nahajala okrog 100 korakov od meje. Ker je bila tema, patrulje tihotapci niso opazili in so hoteli brezskrbno preiti nevarno točko. Naenkrat pa jih patrulja pozove: »Stoj! Na te klice pa tihotapci niso obstali, marveč so se razbežali na vse strani in niti nahrbniki niso odvrgli proč. Zato je bila patrulja primorana, da streli. Tako sta bila ob tej prilici ustreljena dva tihotapca v sicer 24 letni brezposelnici čevljari Pogačnik Franc, sin kajžarja iz Podbrezij in 21 letni Zupan Franc, tudi brez-

poselniki čevljari, vulgo Blejčev, doma iz vasi Vettera nad Golnikom. Tretji tihotapec, 20 letni čevljarski Šlab Franc, tudi iz Veternega doma, je najprej zbežal, ko pa je videl neumnost svojega početja, se je vdal in ga je patrulja nepoškodovanega zgrabil in da odvedla na orožniško postajo na Jezersko. Ostalim trem tihotapcem se je pa posrečilo zbežati. Zasledovanje teh je bilo otežko, ker so imeli tihotapci na nogah kreplje in so lažje hitro hodili po snegu. Nadaljnje zasledovanje vodijo orožniki. Ali je od treh tihotapcev kaščen ranjen, se ne ve.

Zelo težko je bilo spravljanje ubitih dveh tihotapcev v dolino, ker je iz Jezerskega na vrh Komatavre svojih 4—5 ur hoda in je na vrhu še veliko snega. Vojaki in civilisti so se v soboto ves dan trudili, da so oba mrtveci pripeljali v mrtvaničico na Jezersko, kar se je zgodilo šele pozno zvečer. Danes popoldne pa se je vršila obdukcija in pogreb. Komisijo, ki se je odpeljala popoldne ob 2 na Jezersko, so sestavljali sodnik dr. Benedik iz Kranja, zdravnik dr. Novoseleski iz Kranja in dr. Valič iz Preddvora, kapitan obmejne čete Milutinovič in zapisnikar Hönigman. Po izvršeni obdukciji, ki se je vršila v mrtvaničici na jezerskem pokopališču, se je takoj vršil pogreb obih ubitih tihotapcev, ki sta bila zavita v zasilno napravljene bele krste. Pogreba, ki se je vršil ob 5, se je udeležila Pogačnikova družina, in sicer oče, mati, sestra in brat, dalje njegovi priatelji s Podbrezij, pa tudi veliko ljudi z Jezerskega. Od Zupanove družine ni na pogreb prišel nihče. Žalostno so zvoničili jezerski zvonovi, ko so pokopavali nesrečne žrtve tihotapske strasti v grob v jezersko zemljo.

Skrivnosten umor v gozdu**Umorjenec in morilec še neznana**

Kamnik, 4. marca.

Iz Tuhinjske doline je v soboto dopoldne prišlo v Kamnik poročilo, da so našli v gozdu nad vasjo Buč ustrezenega mlajšega moškega. Iz Kamnika je tako odšla v Tuhinjsko dolino sodna komisija, da ugotovi dejansko stanje. Iz došlih poročil bi posneli nekako naslednje dejstva:

Vas Buč leži v ozki romantični Tuhinjski dolini, četrto ure pred Smartinom, ki je največji kraj v dolini. Zjutraj, ko so sli otroci v šolo, so našli v gozdu za vasjo Buč mrtvega moškega, ki je bil po vsem videzu ustrezen v gozdu. Otroci so se kajpada zelo prestrašili in so vsi iz sebe pohitali v vas, da naznanimjo, kaj so videli v gozdu. Orožniki so takoj dozvali za žalosteni slučaj in so sli na delo, da ga pojasnjajo.

Truplo umorjenega moškega je ležalo kakih 15 minut vstran od vas Buč, na samotni gozdni poti, ki vodi po južni vrsti gricu, obdajajočih Tuhinjsko dolino. Pot vodi tu nekoliko navkreber. Mrtvec je ležal na obrazu, roki pa je imel v blačnih žepih. Na glavi, ki je bila očvidno prestreljena, sta bili dve rani, iz katerih se je natekla mlaka krv. Ustrezenec je moral biti star okrog 28 let, bil je skromno oblečen in brez suknje, pri njem pa niso našli niceesar, kar bi kazalo na to, odok in kdo je. Po legi trupla bi se dalo sklepati, da je šel popol-

noma brez skrbi po gozdu. Ker ni imel suknej in ga je brez dvoma zeblo, je korakal naglo, roke pa je tiščal v blačnih žepih. Gotovo ni slutil, da stoji v gozdu nekdo v zasedi in čaka naajz z naperjeno puško. Ko je samotni popotnik prisel mimo usodenega kraja, je dobil zadaj v glavo strel, ki ga je takoj podrl na tla. Sodna komisija je dogonal, da je krogla — najbrž iz kake stare lovske puške — zadelna nesrečna v glavo zadaj na temenju in izstopila na levih seneh. Mož je bil takoj mrtvev. Brez besede kakor je šel po poti, tako je tudi padel po dolgem naprej z rokami v blačnih žepih. Tako so ga tudi zjutraj našli. Neznani morilec je po dejanju lahko mirno odšel, saj ga ni nihče videl, le vaščani iz Podhruske trdijo, da so v petek zvečer okrog 21 čuli iz one smeri strel.

V Tuhinjski dolini, kjer že davno ni bilo nobenega podobnega slučaja, vlada veliko zanimanje za ta skrivnosten umor. Predvsem gre za to, kdo je bil umorjen in kdo njegov morilec. Če bi bil kdo iz bližnje okolice Podhruske, Buča ali Smartnega, bi že ugotovili njegovo identiteto. Najbrž je bil iz kake vasi, ki leži bolj v hribih v smeri proti Kamniku ali pa Zlatemu polju. Se več zanimanja pa bo vzbudila preiskava o motivih umora, ki so vodili neznanega morilca, da je čakal v gozdu na svojo žrtev. Orožniki so pridno na delu, da pojasnijo zagonetko.

Dr. Fran Jankovič na zadnji poti

Maribor, 4. marca.

Danes popoldne so pokopali zemeljske ostanke pokojnega dr. Franca Jankoviča. Ob potrebi se je zbrala pred uradniškim stanovanjskim poslopjem moške kazničnice, kjer je ležal pokojnik na mrtvaškem odrvu, večitočglava množica vseh onih, ki so ga ljubili, spoštovali in se ga spominjali s hvaležnostjo v srcu in žalostjo v duši nad njegovim tak nenadnim in neprizadovanjem odhodom. Poleg odličnih zastopnikov oblasti, javnega, kulturnega in gospodarskega življenja, kazničkih uradnikov in paznioskega osebja ter stanovskih tovarišev je bilo neštečno drugih, ki so prišli spremljati svojega dobrtnika, kateri ni zdralj ljudi samo kot zdravnik, ampak kot ljubeči in skrbni tolažnik in priatelj. Vsem je bilo slovo enako težko. Ko so pogrebei prinesli krsto z odrva pred hišo žalosti in se so dvignile proti nebnu molitve, ki jih je opravil lavantski stolni proti dr. Maksu Vraber ob asistenci kazničniškega kurata in garnizijskega duhovnega svetnika Pavla Zavadlala ter magdalenskega kaplana Anton Cafute. Žalost je stisnila srca ob poslovilnih besedah kazničniškega ravnatelja Nika Vrable in ob turobni žalostinki Spomladni vse se veseli, ki jo je pod vodstvom stolnega kapelnika Gašperiča odpel moški zbor Maribora. Na mestnem pokopališču je bila ob vzhodnem zidu odprtta grobnica, v katero so pogrebei spustili krsto. Po mrtvaških molitvah je povzel icesed stolni proti lavantski dr. Vraber in spregovoril o pokojniku. V imenu stanovskih tovarišev, žuravniške zbornice za Slovenijo in mariborskog zdravniškega društva, ki mu je načeloval dr. Jankovič, je govoril dr. Vilko Marin. V imenu Slov. katol. akad. starešinstva je izrekel poslednje slovo dr. J. Leskovar. Zdravnik kazničnice v Lepoglavi dr. Santl je govoril o tem delu pokojnikovega delovanja, ki je bilo javnosti skrito v kaznični med zavrnjenimi bitji, katerim ni bil samo telesni, ampak tudi duševni zdravnik. V imenu »Danice«, ki je polozila svojemu ustanovitelju in prvemu predsedniku krasen venec z narodno trobojnicijo, se je poslovil akademik Schart, nakar je zapel moški zbor Maribora se žalostinko »Jamicę«.

Dva občna zbora v Celju

Celje, 4. marca.

Maistrovi borci

Dopoldne je bil v rdeči sobi Narodnega doma v Celju ustanovni občni zbor odseka Zveze Maistrovih borcov za Celje in okolico. Zborovanje je otvoril in vodil gosp. Satler iz Stor. Po pozdravnih besedah je najprej govoril delegat Zveze gosp. Lukner iz Maribora o vprašanju, zakaj je prišlo do ustanovitev Zveze. Odgovor je: v glavnem zato, da šečimo ljudi, ki so največ žrtvovani za naše osvobodenje, pa danes trpe. V ospredje silijo ljudje, ki so bili včasih največji nemčurji, a so se znali čez noč preleviti v jugoslovanske nacionaliste, ker jim tako bolj kaže in žanje, zato tudi uspehe, medtem ko na delavnih človek, ki je v glavnem postavil severne meje naše države tam kjer so, tripi danes pomankanje in mnogokrat preganjanje. Zato je naša dolžnost, da šečimo socialno svoje ljudi. O Zvezzi Maistrovih borcov od nje ustanovitve dne 13. avgusta 1933 do danes je poročal tajnik gosp. Lipša.

Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika gosp. Satler, za tajnika gosp. Šribar in za blagajnika gosp. Roš.

Po tem oficielnem delu je bil beseda delegat Združenja borcov Jugoslavije v Ljubljani g. Škerbec, ki je v temperamentnem govoru podal zborovalcem sliko naših razmer od osvobodenja do danes.

Zborovanje zelene braťovščine

Včeraj popoldne se je vršil v hotelu »Hertus« redni letni občni zbor celjske podružnice »Slovenskega lovskega društva«. Predsednik, gimnazijski direktor g. Mravljak je v uvodnih besedah pozdravil vse zborovale, predvsem pa zastopnike osrednjega odbora prosv. Šefu v p. g. dr. Bevk in zastopnika novega odseka v Oplotnici, nato se je pa spominjal v zadnjem letu umrlih članov Pratnemerja in Rožanca. V nadaljnjem svojem poročilu je podal predsednik glavnega delo podružnice v zadnjem letu. Osnoval se je odsek v Oplotnici, medtem ko se v Rogatcu ta načrt še ni realiziral. Pripravlja se pa ustanovitev odseka v Šoštanj. Po sklepu zadnjega občnega zebra bi se bili

Živahna proračunska razprava

Belgrad, 4. marca. m. Danes se je pričela razprava proračuna v podrobnosti. Kot prvi se je pretresal proračunski predlog za vrhovno državno upravo. K temu proračunu je podal krajši ekspose finančni minister dr. Gjorgjević. Proračun za državno upravo znaša 149 milijonov 781.613 Din in je od lanskoga leta zmanjšan za 1.781.610 Din. Poslane Miletič je nato govoril o potrebah krajev naše meje z Italijo pri Zadru. Glasoval bo za zakon. Poslane Pavlič zavrača očitke na katoliško duhovščino od strani poslanec gotove skupine. Kritizira delovanje Presbriroja ter se zavzame za prepoved uvoza nemških filmov in za ustanovitev velike slovenske filmske industrije. Glasoval bo za predlog. Poslane Stefanović kritizira delovanje Presbriroja. — Poslane Metikoč se tudi bavi z razmerami, ki vladajo v Presbriroju. Glasoval bo za proračun. — Poslane Ivančević v glavnem polemizira z izvajanjem dr. Metikoča, istotako tudi ostali trije govorniki. Nato je bil proračunski predlog sprejet.

Potem je bila na dnevnem redu razprava o proračunskem predlogu za pravosodno ministvrstvo. Daljši ekspose je podal resorni minister

BOŽA MAKSIMOVIC

ki je izjavil, da se je radi zmanjšanja predvidenih kreditov moralna končna unifikacija zakona precej zavlačevali. Potrebno bo, da se teritorialna pristojnost za obstoječa sodišča menja in se bo to vprašanje uredilo z zakonskim pooblastilom, ki je že pred Narodno skupščino. Skupščini je predložen zakonski načrt o fidejkomisih, prihodnje dni pa bo predložen Narodnemu predstavništvu zakonski načrt o izvensodnem postopku. Dokončan je tudi trgovski zakon in je bil že razpolagan na mišljenje raznimi strokovnjakom. Vrši se tudi že končna stilizacija tr-

govska-pomorskega zakona. V tisku je tudi prednačrt novega civilnega zakonika, ki se bo natisnil v nekoliko 1000 izvodih in se razposlal na pregled vsem strokovnjakom in raznimi znanstvenimi institucijam. Potrebno je tudi, da se novelira tudi tudi zakon za prisilno poravnavo izven stecaja. Končno izjavlja minister Maksimović, da je v njegovem ministvrstvu sestavljena posebna komisija, ki bo proučila vse material za zakon o pobijanju zlorabe službene dolžnosti. Nato se minister Maksimović obrne na nekatere poslance, ki so v teku proračunske razprave polemizirali z drugimi poslanci.

Prvi je nato govoril poslane Grba o zlorabah uradniške dolžnosti. Glasoval bo za proračun. — Poslane Pavlič povedira porast kriminalitete v državi in poziva ministra, naj pobjija alkoholizem in pospešuje treznost. Je za naredbo, ki bi prepovedala točenje alkoholnih piščev ob sobote opoldne do ponedeljka opoldne. Naslednji govornik dr. Metikoč prosi ministra, naj se politični krivec prizna custodij honesta. Kritizira postopanje pri cenzuriranju časopisov in opozarjanju pravosodnega ministra, naj posveča vso pozornost raznimi verskim zajednicam in organizacijam. Glasoval bo proti proračunu. — Govornika Izakovič, Gjuro Marjanosta glasovala za proračun, Josip Stažič pa proti. Gr. Toša Smiljanič opozarja na veliko nevarnost, ki preti od strani černe internacionale, ki je še bolj nevarna kakor razdrobljeno delo emigrantov v inozemstvu. Glasoval bo za proračun. Odgovoril mu je krepko dr. Jurij Cenkič. Glasoval bo za. Govornik Segar je za donošenje zakona o bradnem pravu in za zaščito nezakonskih otrok. Glasoval bo za. Govorili so še trije poslanci za eden proti proračunu.

Na vse opazke in opombe je nato obširno odgovoril resorni minister Maksimović.

Ljubljana premagala Zagreb

Ljubljana, 4. marca.

Šahovsko gibanje med Slovenci je zlasti v zadnjih dveh letih zavzelo tako lepo mesto, kakor je prej nismo pričakovali. Zlasti v Ljubljani se je to šahovska življenje začelo krepko razvijati. Več uspehljih prireditvev, ki smo jih bili zadnjega leta priča v Ljubljani, to potrebuje. Kako na široku pa je šahovska igra že segla med ljudi, pa je prav lepo pokazala današnja uspeha medmestna tekma med zagrebškimi in ljubljanskimi igralci. V prostornem vrtnem salonu restavracije »Zvezde« je poleg osmih parov šahistov, ki so presegli razredno pravilo, da v pravilu ne bo dovoljeno, da vse šahovske igre v tistem delu igrali skupaj. Vse spoznamo v pogledu dolga doleta tega koncerta v iznosu 923 milijona Din bazira na kolektivni hipoteki nad premoženjem vseh premičnin in nepremičnin tega koncerta. Upniki bodo sestavili poseben odbor petih oseb, ki bo vodil kontrolo nad delom podjetja tega koncerta.

Nato je upravni ravnatelj dr. Milan Protič prečkal poročilo upravnega odbora. Dimitrije Živadinović pa poročilo nadzornega odbora.

Med razpravo je prvi govoril g. Zukanović, dr. Štefanović, dr. Džordžinski, Ljubljano pa so zastopali sledn

Jubilej ge. Marije Vere

Lep praznik v naši drami

Ljubljana, 4. marca.

Pred dvema tednoma je slovenska drama praznovala desetletnico, odkar je v sedanjem domu, senci pa je že sledila pravljica 25 letnega gospa Marije Vere, umetnice, ki je skoraj ves čas po vojni s svojim delom in s svojim umetniškim ustvarjanjem tesno povezana z vsem, kar se je lepega, velikega, nepozabnega ustvarjalo v tem domu. Krog ljubiteljev slovenske drame je velik, le žal, da to občinstvo nekoliko popusti v svoji ljubezni do Thalije, vendar pa ni vedno krvida na njegovi strani.

Snoči pa, ko je slavila gospa Marija Vera tako pomembno občinstvo, je napomnilo občinstvo dramsko gledališče do zadnjega kotička in celo sedede na hodiških parterja. Takih prizorov pred oblegano blagajno, kakor snoči, bi si želiči vedno in nikdar ne bi bili več gavora o gmotni krizi slovenske gledališča, vsaj drame ne.

Snoči se je otkrila jubilantka gospa Marija Vere strinjalo vse, kar jo spomljuje kot veliko, izven povprečja stojajoča osebnost, kol' umetnico po božji volji in z svojo notranje moči ustvarjajočo. V zgodovini slovenske drame je spošlovanje, ki ga oživa gospa Vera, najbrže edinstven primer ugleda gledališke umetnosti.

Za svoj jubilej si je izbrala jubilantka Tavčarjevo »Visoško kroniko«, ki jo je sama dramatizirala, oziroma pretila v dramske prizore, sama reširala in sama v njej sodelovala s kratko, toda močno vlogo.

Pred vpravljitvijo »Visoške kronike« se je zbralo na odprtju odru vse članstvo slovenske drame. Občinstvo je go, Marija Vera takoj obšulo s topilom, dolgim aplavzom. Med občinstvom je bila poleg mnogih odličnikov tudi gospa Franja Tavčarjeva, žena avtorja »Visoške kronike« ter njeni bližnji sorodniki.

Vpravo občinstva, dramskega osebja in pred grando častnih daril je čestital jubilantki v imenu gledališča uprave ter odsončnega intendanta ravatelja g. Pavel Golia, ki je lepo ugnikal njene umetniške zasluge in jesno povezanost s slovensko dramo.

V imenu združenja gledaliških igralcev, sekcijske za Ljubljano, je festival predsednik g. L. Drenovec, ki je neglašal zlasti odlične osebne vrline jubilantke kot umetnice in kolegice. Izročil je jubilantki dnev združenja, lepo Jakopčeve sliko.

Sledile so še čestitke zastopnikov ustavnih in društven, med drugimi je čestital tudi nas gledališki mentor g. Danilo.

G. Drenovec je prečital že strelne brzojavne čestitke, tako od uprav vseh jugoslovanskih gledališč in vseh sekcijskih združenj, brzojavke Ottona Zupančiča, Nušča, Podgorice, Dragutinovića, Jožeta Kovča in drugih.

S toplimi, od sreča prihajačimi besedami se je zahvalila gospa Marija Vera, ki je izjavila, da ima svojo hvaležnost dokazati ne samo z besedami, temveč tudi v dejanh. Občinstvo in dramski umetniki so ponovno z navdušenjem odobravljajoči občuti jubilantki.

VIŠOŠKA KRONIKA

Težko je bilo delo gospo Marije Vere, ko si je iz umetnih umetniških simpatij izbrala »Visoško kroniko« in jo dramatizirala. Ta Tavčarjev epos v obliki kronističnega romana nudi le preveč snoči, preveč motivov, da bi se dali v običajni obliki uporabiti samo za en večer. Tako so snoči gledalci videli na odru kar več drame hkrati, čeprav porazdeljenih na dva najti slični so več prizorov. Predstava se je končala šele po 12 — repriza se bo prihodnjih, ako bo kaj črtano, končala pol ure prej — in vendar ni bilo nikogar, ki bi hotel oditi prej. Vsak prizor zase je bil kol' muda drama in ena se je prepletala v drugo. Dramatizacija kronike, ki obsega dve in že tretjo slovensko generacijo, ni na noben drug način možna, aka hoče biti pripredelitev prvega avtorja-zvest. In gospo Mariji Veri gotovo ni bilo mogoče kjerkoli se izazveriti Tavčarju, pusila je pravzaprav le malenkostne de-

taje, ki so jo najbrže tudi nukali in ki bi bili odriški efektni, n. pr. pogovor s ciganom v gozdu in napad na Visoko, vse drugo je ostalo lako, kot je zapisal Tavčar.

V teh odriških slikah, od katerih se težko odigrati, vključi pravzaprav v zrelost pred 25 leti tudi svojo dobo in v ledanjem človeku sodobnika. Polikarp je že popustljiv, še samo prikrit literan, pa tudi že sovražnik Nemcev, ki jim je treba priti do živega, vsaj z ženitvami. Toda v njem živi vestniški človeka, ki je vsa-druga, kakor v Marxu Wouffingu. Vendar pa je Polikarp cel' človek, ki v svojih sinovih razpadne v dvoje, v popustljivosti in odpuščanju Izidorja, pa v mladosten pogum Jurija. To je že razviti problem Prešernovega Criomira.

Med posebno dramo Polikarpa in dramo Agate je tu vrnjena presunljiva tragedija Pasaverice. Ta tragedija veče prvo to začnjo in v teh prizorih je že vidno, da je »Visoška kronika« pravzaprav snov za slovensko trilogijo.

Manj važni za dramo, zelo ilustrativni pa so prizori, kakor v Loki, v Šeststranski vasi, preročevanje elgance itd. V vseh drammah o reljških grofih, niti kje drugje, ni bil pa odra tako drastično nakan poznji feldzal in ugodno izkoristitev in tlačenje slovenskega človeka, kakor s sejmom v Loki. Morda so plesi v osmnu prizoru folklorično zgodovinsko točni, morda ne, prizor je bil čudovit.

Drama Agata je prečitana z zanimivim zgodovinskim ozadjem. Sodnik iz Ljubljane, Škofjeloški glavar baron Mandl in Škofjeloški obrtnik in sodni asesor pl. Fröhberger se tice v globokem praznovanjem in v prepričanju, da sene sodna pravica izrabiti svojo oblast tudi za krivico in sadistično nasledje, medtem si že utira pot srečevanje človeškega dostojanstva. V času »Visoške kronike« zastopajo:

preprosto ljudstvo z Jurijem na čelu in pa drahovščina, novi brižinski skof Janez Frančišek, prošt Urh Falenič in tisti grof jezuit, ki trdi v svoji knjigi, da čarovnicu ni. V pozabljenje počasi odmira verski protestantski puritanizem — le majhno, čeprav pretresljivo vlogo ima slava sovražnika pastistorja, Jeremičevi mati, še manjšo zadnji Trubarjev poimone, loški predikant. Znanilec novih časov v »Visoški kroniki« že niso več literani, so že prosvetljeni človeki in prostje in pa kmetski sin Jurij.

Tam, kjer trčijo vse drame v »Visoški kroniki«, tam nastopi Marija Vera. Poleg Jeremičeve matere, ki jo je odlično podala Medvedova, je materninska tragedija druge, bolj človeške žene, Pasaverice, edina, v kateri je mogla gospa Marija Vera podati svoje veliko občutje notranje tragedije. In pada jo že tako, da je gledališče ob njeni igri prenehalo biti zgolj teater ter je postalo življenje.

Strasnega in od lastne vesli razjedenega Polikarpa je podal z veliko umetniško obsegajočijo Skrbnišek in četrti prav tako tragično osebnostjo Marca Vulfsinga, vlogi primerno nadarjeni Potol. r. Izidorja, nad katerim se tragedija bolj zbrala, ki pa sam — ne po Tavčarju in ne po Mariji Veri — ni tragedičen, je igral dostojno in doživelo Gregerin. Druge vloge — sodeloval je prav ves ansambl drame — so igralci držali prav vsi na enotni visini, omenjam naj samo Janevoga Jurija, Jermanovega Lukeža, gulinjivo lepo Agato Saričevę, dva prav človeška tipa, namreč Ana Remeta Nabokove in Lipahovega ječanja, plemenitega Zelezničarja Škofja Loka, Debevecovega sondačnika, priznanje pa za lužijo prav vsi.

Režija gospo Marije Vere se je ujemala z njenim dramatiziranjem. Zadnji prizor je bil morda odveč, toda režisera se najbrže ni upala grešiti nad Tavčarjem. Čudoviti so bili n. pr. nastopi ninožice v Loki na sejmu in pred sedbo, slikoviti pleš itd. Dekoracije so bile krásne in iz njih je dihalo nekaj pristno načega.

Morda se bo »Visoška kronika« dala nekoliko skrčiti in ni izključeno, da dobimo iz te dramatizacije Marije Veri pristno ljudsko dramo, ki bo prav tako vabilo v gledališče, kakor svoj čas Hamlet.

C. K.

Težko je bilo delo gospo Marije Vere, ko si je iz umetnih umetniških simpatij izbrala »Visoško kroniko« in jo dramatizirala. Ta Tavčarjev epos v obliki kronističnega romana nudi le preveč snoči, preveč motivov, da bi se dali v običajni obliki uporabiti samo za en večer. Tako so snoči gledalci videli na odru kar več drame hkrati, čeprav porazdeljenih na dva najti slični so več prizorov. Predstava se je končala šele po 12 — repriza se bo prihodnjih, ako bo kaj črtano, končala pol ure prej — in vendar ni bilo nikogar, ki bi hotel oditi prej. Vsak prizor zase je bil kol' muda drama in ena se je prepletala v drugo. Dramatizacija kronike, ki obsega dve in že tretjo slovensko generacijo, ni na noben drug način možna, aka hoče biti pripredelitev prvega avtorja-zvest. In gospo Mariji Veri gotovo ni bilo mogoče kjerkoli se izazveriti Tavčarju, pusila je pravzaprav le malenkostne de-

taje, ki so jo najbrže tudi nukali in ki bi bili odriški efektni, n. pr. pogovor s ciganom v gozdu in napad na Visoko, vse drugo je ostalo lako, kot je zapisal Tavčar.

V teh odriških slikah, od katerih se težko odigrati, vključi pravzaprav v zrelost pred 25 leti tudi svojo dobo in v ledanjem človeku sodobnika. Polikarp je že popustljiv, še samo prikrit literan, pa tudi že sovražnik Nemcev, ki jim je treba priti do živega, vsaj z ženitvami. Toda v njem živi vestniški človeka, ki je vsa-druga, kakor v Marxu Wouffingu. Vendar pa je Polikarp cel' človek, ki v svojih sinovih razpadne v dvoje, v popustljivosti in odpuščanju Izidorja, pa v mladosten pogum Jurija. To je že razviti problem Prešernovega Criomira.

Med posebno dramo Polikarpa in dramo Agate je tu vrnjena presunljiva tragedija Pasaverice. Ta tragedija veče prvo to začnjo in v teh prizorih je že vidno, da je »Visoška kronika« pravzaprav snov za slovensko trilogijo.

Manj važni za dramo, zelo ilustrativni pa so prizori, kakor v Loki, v Šeststranski vasi, preročevanje elgance itd. V vseh drammah o reljških grofih, niti kje drugje, ni bil pa odra tako drastično nakan poznji feldzal in ugodno izkoristitev in tlačenje slovenskega človeka, kakor s sejmom v Loki. Morda so plesi v osmnu prizoru folklorično zgodovinsko točni, morda ne, prizor je bil čudovit.

Drama Agata je prečitana z zanimivim zgodovinskim ozadjem. Sodnik iz Ljubljane, Škofjeloški glavar baron Mandl in Škofjeloški obrtnik in sodni asesor pl. Fröhberger se tice v globokem praznovanjem in v prepričanju, da sene sodna pravica izrabiti svojo oblast tudi za krivico in sadistično nasledje, medtem si že utira pot srečevanje človeškega dostojanstva. V času »Visoške kronike« zastopajo:

preprosto ljudstvo z Jurijem na čelu in pa drahovščina, novi brižinski skof Janez Frančišek, prošt Urh Falenič in tisti grof jezuit, ki trdi v svoji knjigi, da čarovnicu ni. V pozabljenje počasi odmira verski protestantski puritanizem — le majhno, čeprav pretresljivo vlogo ima slava sovražnika pastistorja, Jeremičevi mati, še manjšo zadnji Trubarjev poimone, loški predikant. Znanilec novih časov v »Visoški kroniki« že niso več literani, so že prosvetljeni človeki in prostje in pa kmetski sin Jurij.

Tam, kjer trčijo vse drame v »Visoški kroniki«, tam nastopi Marija Vera. Poleg Jeremičeve matere, ki jo je odlično podala Medvedova, je materninska tragedija druge, bolj človeške žene, Pasaverice, edina, v kateri je mogla gospa Marija Vera podati svoje veliko občutje notranje tragedije. In pada jo že tako, da je gledališče ob njeni igri prenehalo biti zgolj teater ter je postalo življenje.

Strasnega in od lastne vesli razjedenega Polikarpa je podal z veliko umetniško obsegajočijo Skrbnišek in četrti prav tako tragično osebnostjo Marca Vulfsinga, vlogi primerno nadarjeni Potol. r. Izidorja, nad katerim se tragedija bolj zbrala, ki pa sam — ne po Tavčarju in ne po Mariji Veri — ni tragedičen, je igral dostojno in doživelo Gregerin. Druge vloge — sodeloval je prav ves ansambl drame — so igralci držali prav vsi na enotni visini, omenjam naj samo Janevoga Jurija, Jermanovega Lukeža, gulinjivo lepo Agato Saričevę, dva prav človeška tipa, namreč Ana Remeta Nabokove in Lipahovega ječanja, plemenitega Zelezničarja Škofja Loka, Debevecovega sondačnika, priznanje pa za lužijo prav vsi.

Režija gospo Marije Vere se je ujemala z njenim dramatiziranjem. Zadnji prizor je bil morda odveč, toda režisera se najbrže ni upala grešiti nad Tavčarjem. Čudoviti so bili n. pr. nastopi ninožice v Loki na sejmu in pred sedbo, slikoviti pleš itd. Dekoracije so bile krásne in iz njih je dihalo nekaj pristno načega.

Morda se bo »Visoška kronika« dala nekoliko skrčiti in ni izključeno, da dobimo iz te dramatizacije Marije Veri pristno ljudsko dramo, ki bo prav tako vabilo v gledališče, kakor svoj čas Hamlet.

Sledile so volitve novega vodstva. Pri slučajnostih so se obravnavale razne tekoče zadave streštev.

*
Costes se ponesrečil.

Pariz, 4. marca. AA. Državna Air France poroča, da že nima nobene vesti o znamenju francoskem letalu Costesu, ki bi bil moral snoči prispeti v Kodanji.

SK Ilirija. Drevi ob pol 19 naj pridejo v klubsko sobo kavarne Europa: ggg: major Jane, prof. Auečik, prof. Stepišnik, Baffes, Osterman, Miklav, Cíč, Pollak, Kusar, Habibi, Pfundner, Jurman.

Kolesarska sekcija ZSK Hermes opozarja svoje dirkače, da v unijknjemu času obnovijo lanske verifikacije na letošnji. Sliko in določenim zneskom naj jih prinesjejo k sekcijskemu načelniku g. Ciglarju (tvrdka Spectrum). Z ozirom na skorajšnje dirke, kjer se bo kontrola verifikacije strogo izvajala, naj dirkače v lastnem interesu poziv upoštevajo.

TRI NOŽE V HRBET.

Na Teznu je prišlo snoči na Tržaški cesti do spopada med dvema skupinama vinjenih delavcev. Pri tem se je spravila trojica nad enega samo ter ga obdelala z noži. 25 letni Anton Butolen iz Pobrežja je dobil tri globoke zabodljave v hrbet, ki so segli do pljuč. Z orožnike postaje so pozvali mariborske reševalce, ki so ranjenca prepeljali v bolnišnico. Napadalec pa so orožniki že izsledili.

JADRANSKI VECER

v unionski dvorani je v soboto zvečer vsestransko uspel. Zanimiv spored je izpolnil prvi del večera, največje pozornost pa je vzbujalo tekmovanje narodnih noš. Mariborske dame so se pot res poslavile ter prisle po večini v krasnih in pestrih narodnih noš. Največ je bilo slovenskih, pa tudi iz vseh drugih krajev države, posebno iz Bosne in Srbije. Lepa in dragocena so bile zlasti južnosrbske muslimanske noše s pravimi dukati. Tudi

Shod stavbin. deiavcev

Ljubljana, 4. marca.
V Delavski zbornici je bil dopoldne shod stavbinskega delavstva, ki ga je sicer sklicala Ljubljanska NSZ, ki pa je potekal in končal z očitom odsodbo same sklicateljice. Vsi govorniki so tako krepko, bridočko pekoče, pa temeljito obsočili pogrešno politiko NSZ, ki hoče biti sicer začasna delavstva, pa svojih članov tudi najmanj ne zna in ne more sklicati ter jim kakorkoli pomagati v boju proti obupnim razmeram, v katerih se delavstvo danes vseprav nahaja. Ta koga zborovanja, kjer bi lastni otroci tako temeljito ozmerjali svojo mater, kakor so na tem shodu stavbinski delavci odsodili narodne socialiste, pač Narodna strok, zveza v Ljubljani še ni dajivala. Govorniki so prav posčno pondarjali, naj bi se sploh vsi delavci straliči v enoten tabor, ker bi le tako mogli kaj dosegati.

Stvarno pa je shod stavbinskih delavcev pokazal, kako ludo je kriza prizadel vseprav to stroko. Kakor vse kaže, bo letos mogla biti za posledico tega dobra tretjačje stavbinskih delavcev. Za to bi se nujno morala razgibati javna gradbeni delavstvo. Delavci hoccoj dela in same delavci brezposebne podpore so ponizevane, ustvarjajo nemoralno razpoloženje, pa tudi ne začnejo dovolj.

Novi Sad, 4. marec, b

Kult Mussolinijeve žlahte - nesreča za naše ljudstvo

Kaj je bilo pravzaprav v Zgoniku?

Te dni je bil izpuščen iz zapora Franc Živc, star 37 let, cerkvenik v Zgoniku. Bil je zaprt dobrav dva meseca. O vzrekih njegove arretacije smo že nekoliko poročali. Zdaj lahko pojasnimo delodek podrobnejše. Ko je občinski uradnik 29. novembra prišel v Zgonik, ga je tam neka ženska opozorila na cedine reci pod ploščo, vzdihano na zvonik v spomin Arnalda Mussolinija. Ploščo so postavili civilni oblastniki, kakor so po drugih krajih vsadili drevesce v čast Mussolinijevega brata Arnalda. Uradnik je ob vzniku plošči opazil človeške odpadke ter tudi list, na katerem je bilo rečeno, da »slovenski klerikaleci in duhovniki protestirajo proti začrtalem vitezom«. Na listi so podpisali tudi režentaborskega župnika, ki upravlja zgoniško

far. Se tisti dan je prišla policija iz Trsta in aretirala cerkvenika Franca Živca. Drugi dan je bila zopet preiskava po hiši. Policija je kontrolirala pisavo ljudi, da bi ugotovila avtorja protesta. Ljudsivo je opazilo policijski avtomobil tudi v Repentaboru, kjer so detektivi poizvedovali na levo, in desno. Tudi za božič so bili tržaški policiji v Zgoniku. Zopet so preiskevali. In nazadnje odšli. Seveda je moralno v zapor mnogo ljudi, a obdržali so samo Živen.

Ziven se precej pozna ljubezenega nega v zapori. Bil je zaprt v Nabrežini in pozneje v znani tržaški ječi Coroneti. Zdaj so ga izpuščili, ker so pač uvideli, da je nedolžen. Da bi mu kdo poravnal škodo, ki jo je utrpel, si pač ne moremo misliti.

Čiribirščina da, srbohrvaščina ne!

Dočim se laška vlada trudi odpraviti hrvaški in slovenski jezik iz cerkve, dela istočasno na to, da bi se uvedla čiribirščina v tistih vseh v Istri, kjer ljudstvo govorji čiribirski dialekt. Čiribiri so v davni priseljeni Vlahi (Romuni), ki govore dve tretjini hrvaško in komaj tretjino sloško. V občevanju z drugim prebivalstvom rabijo hrvaško istrsko narečje. Prav je, da se spomljuje tudi ta posebnost, toda po istem načelu bi se moral po celi Istri pridigovati in moliti po hrvaško. Zakaj dvojna mera? Zakaj se hrvaščina prega?

Če se ne vpišeš v lašiste...

V Senožečah so v nedeljo, 18. februarja delali veliko propagando za vpis v »Dopolavoros«, prosvetna zveza, ki prosvetljuje narod s plesom. Vabilo je mladino, pa tudi grozili, da bo oče zgubil zaslužek, če se sinovi ali hčere ne vpišejo. Svobode je torej prav toliko ko prosteve.

»Dopolavoros« pridno ustanavlja po dejeli. Zadnje čase so osrečili Boršt in Riemanje. Skočen in Kacičev in se razne kraje. Ljudstvo je do stvari apatično, toda razni učitelji se ženejo za tem, da si zaslужijo pohvalo in nagrado.

PLSNE SOLE.

Plesno solo ima fašistovski »Dopolavoros« v Kacičah blizu Divace. Dvanajstletni otroci, ki so domači (zasilni) soli odrasli, morajo hoditi v plesni vajam. Taka je kulturna krama velikih narodov med barbari...

Jezik iz vseh cerkva!

Popolo di Trieste se v svoji številki od 21. februarja veseli, da so se v Barkovljah pri Trstu in 15 letih po odrešenju vpeljali tudi italijansko pridigo. Prav tako je pri Sv. Ivanu v Trstu naša z italijanskim petjem. Tako prehaja vse tržaško predmestje pod latinstvo. »Popolo di Trieste« upa, da se bo kmalu to zgodilo tudi v cerkvah na kraški planoti, ki spadajo pod Trst (Občine, Bazovica, Katinara, Prosek itd.). Glasilo fašistične stranke se ni zadovoljno z dosedanjimi uspehi v cerkvi. Kakor se je na tržaškem županstvu nasmeli mrzlicu podjetnosti in obnove, tako mora zajeti podobna mrzlica tudi ordinariat! Tržaške župnije je treba obnoviti in drugače razdeliti. Barkovljanska župnija šteje samo 3878 vernikov, barkovljanski okraj sam pa ima 6132 človeka. Trebuje župnijo razširiti na Miramar in Grljan, da na takšen način slovenski element bolj utone. Prav tako je treba razdeliti župnijo sentjakobsko, ki šteje 38.209 prebivalcev in sega daleč v predmestje ter je prav radi tega tako slovenska. Slovenski del je treba odrezati, potem bo slovensčina zginala tudi iz cerkve pri Sv. Jakobu.

Slovenski duhovnih se mora umakniti

Zupni upravitelj v Ajdovščini g. Fon se je moral pod pritiskom fašizma in vladnih organov odpovedati dosedanjemu mestu. Fašizem sledno gre za tem, da spravi slovenske duhovnike priz iz večjih krajev po Julijski Benečiji. — Na njegovo mesto pride po vsej verjetnosti priseljeni italijanski duhovnik, kurat Balilec.

Kjer sablja ne pomaga...

»Popolo d' Italia«, glavni organ fašistične stranke, nadaljuje svojo borbo proti sterilosti pod naslovom »Številke«. V svojem zadnjem članku ugotavlja, da prebivalstvo Novare nadzaduje, in sicer v decembri je število prebivalstva padlo za 20, v januarju za 31 ljudi. Prebivalstvo Turina se je skrčilo v decembri za 211, v januarju za 213. Skupno je nadzadalo prebivalstvo v celokupni turški pokrajini za 765. Tudi Brescia ima nekaj ljudi manj. — Prav tako se skrči prebivalstvo Trsta, ki je doseglo višek leta 1931, ko je štelo mesto 249.575 ljudi; medtem izkazuje statistika 31. januarja 1934 248.168 ljudi.

Nesreča radi vojnega streliva

V zvezi s strahovito nesrečo v Ločniku pri Gorici, kjer so radi eksplozije zelene cevi, napolnjene z zelatino, zgubili življene železnični cuvaji Fabij Siličig in dve ženski, poročajo, da je neki Tržačan, po imenu Ferrini, ki ima hišo v Ločniku, prav tako kakor Siličig podpir »latink« pred hišo s cevimi, polnimi zelatine. Ferrini so domačini svarili, naj te nevarne cevi odstrani. Ker ni ubogal, so prisili vojaki izvedenci in v bližini razstreliči cevi. Nastala je strašna eksplozija. — Gorški prefekt je po nesreči v Ločniku izdal poseben ukaz, naj prebivalstvo takoj opozori oropniku in druga oblastva, ko naleti na ostanki vojnega razstreliča.

Ford stane 28.000 hr.

Na koncu januarja je Italija zvišala carino na ameriške automobile za 80%. Za Fordov kamion, ki stane v tržaški prosti luki okrog 6000 hr, je treba plačati 28.000 hr carine.

V Trstu je bilo meseca januarja 292 rojenih, umrlo jih je pa 320. Neuskrsna reklama z znanimi slacciam piú bambini ne kaže nčinkov. Ci vuol altro!

Utopljenko so našli v potoku pri Šempasu. Bila je to 82-letna Leopolda Skarabol, ki je po nesreči padla v vodo.

Pri haemero dah, zaprtju, ranitvi črevesa, tivori, pritisku vode, bolečinah v križu, tesnobi v prsih, utripanjem srca ter omotici dosežemo z uporabo naravne »Franz-Josef« grenčice vselej prijetno olajšanje, večkrat pa celo popolno ozdravljenje. Strokovni zdravnik za notranje bolezni predpisujejo v mnogih slučajih vsak dan zjutraj in zvečer pol kozarca »Franz-Josef« vode.

Med Vatikanom in Nemčijo

Z Dunaja poročajo, da se ni napetost med Vatikanom in Hitlerjevo Nemčijo prav nič polegla. Vatikan baje pripravljati posebno knjigo, v kateri bo objavil vse dokumente o kršenju konkordata v Nemčiji.

O sodobni Nemčiji bo predaval v radiu vsak ponedeljek od 18.30–19.30 g. Ivan Kreft, ki je doživel Hitlerjevo revolucijo in bil sam 3 meseca v koncentracijskem taboru.

Zborovanje obrtnikov

Ljubljana, 4. marca.
Pomembno zborovanje obrtnikov se je danes dopoldne vršilo v nekdani šišenski šoli. To zborovanje je vodil g. Pičman, udeleževalo pa se ga je precej društvenih članov. Ob tej priliki je bila v Šiški ustanovljena nova podružnica društva jugoslovenskih obrtnikov. Na zborovanju so se pretresala predvsem stanovska vprašanja naših obrtnikov, vprašanje skupnega sodelovanja s hrvatskimi in srbskimi obrtniškimi organizacijami, dalje vprašanje skupnih ali ločenih zbornic itd. Zlasti krepki so bili na tem zborovanju glasovi za ločene obrtniške zbornice. G. Pičman je odločno poudaril, da tu vprašanje se zmerom ni dokončno rešeno. Enote zbornice je v jednatem govoru zagovarjal g. Iglič, poudarjajoč, da se je zanje izrekla velika večina obrtniških organizacij v Sloveniji. Drugi govorilci so to trditev pobjigli, če, da glasovanje o tem vprašanju pač ni bilo dovolj svobodno izpeljano, zato pač tak uspeh. Večina govorilnikov je poudarjala skupno delovanje vseh obrtnikov, ne glede na politična prepiranja posameznikov.

Veliko zanimanje, ki so ga z oblimo udeležbo pokazali na tem zborovanju naši obrtniki, nam kaže, da se obrtništvo zaveda svojega pomena, da veruje v svojo moč in delo svoje organizacije. Zaradi pač zmerom opazujemo pri takih zborovanjih skoličje posledice dolgoletnih pravil in preprirov med našimi obrtniškimi organizacijami.

Utopljenka v Ljubljani

Preteklo noč ob pol dvanajstih je opazila zaselnica Latin Nasta z Ambroževega trga, ko je šla čez Šentpeterski most, kako nosi Ljubljana, v svojem močnem toku s seboj neznan zensko. Latinova je celo silala, kako je ženska stokala ter se obupno borila z močnimi valovi in zlivcjem. Zaradi mečno derce vode pa si ženska nikdar ni mogla pomagati ter so jo napsali Kuncove tovarne zagnili valovi. Neznanka je bila po videzu stara okrog 20 let; dosegla je niso ugotovili, ali gre za nesrečo ali za samoumor.

Italij. Škof obsodil Sem Benellijsko dramo.
Te dni so po Italiji uprizorili Sem Benellijsko dramo »Catarina Storze«, v kateri nastopata tudi papež Sikst V. in Aleksander Borgia. Škof v Ceseni je javno obsodil dramo, Sem Benelli je pisal upravi gledališča v Ceseni: »Moja dela so priznali in odobrili včasih; jih se pokorim samo vlasti svojega naroda.« Tudi sicer so fašistični listi dokaj laškavo ocenili delo.

Mati sardinskega poslancea Emilia Lussu-ja je te dni umrla na Sardiniji. Kakor znano, je Emilia Lussu bila antifašist. Posrečilo se mu je zvezati z Linarskimi otokov v Francijo. Mati je bila v tem času pod nadzorstvom.

Delovanje celjske »Soče« v l. 1933

Celjska Soča je imela ob zaključku poslovnega leta 1933 302 člana, niso bili pa to samo Primore, ker vprav zadnje čase pristopa k drustvu tudi mnogo domačinov. Drustveni odbor je imel med letom 32 sej, drustveno delo je bilo pa razdeljeno v 6 odsekov. Sestankov je bilo 37 in na teh sestankih 27 predavanj, ki so bila tudi dobro obiskana. Delodvod je imelo društvo v tej poslovni dobi 525 Din, izdatkov pa 6693.85 Din. Prav tako je bil razdeljen 1.000 Din. Emoniklji se je kril s prihranki iz prejšnjih let. Društvena čitalnica ima tri dnevnika, 4 tednike in 4 mesečnike. Knjižnica je zaenkrat še bolj skromna in ne more konkurrirati z drugimi celjskimi knjižnicami.

Vse delo je osredotočeno v odsekih, med katerimi je najvažnejši mladinski, ki je imel 20 sestankov, na katerih je bilo 18 predavanj, daleč je ta odsek priredil več komemoracij in Miklavžev večer. — Člani dramatičnega odseka so nastopili na emigrantskem dnevu v Črnomlju ter na rappalških dneh v Trbovljah in v Celju, daleč so uprizorili tudi Funtikovo Tekmo. V zadnjem času je bil ustavljeno pevski odsek, ki ga vodi učitelj g. Gerlane. — Prireditveni odsek je organiziral več izletov jeseni in pozimi in skrbel, da so vse prireditve potekte v najlepšem rednu. — Socijalni odsek vrši najvažnejšo funkcijo, ker je vedno mnogo prostitev. Od ustavljivosti do sedaj je razdelil 18.000 Din. Važno nalogo je vršil tudi propagandni odsek, predvsem da vzbudi med ljudstvom zanimanje.

Društvo Tabore v Ljubljani je v soboto poredilo družbeni večer v hotelu Miklič. Časnikar Vladislav Fabjančič je predaval o tem: Dobrovoljci v borbi za Jugoslavijo. Na dnevnem redu so bile pevske točke in recitacije.

Primorske razglednice. Klub jugos. akademikov iz Trsta, Gorice in Istre v Ljubljani, Štefanova ul. 7-11, opozarja trafeke, papirnico in knjigarno, da je izdal krasno serijo starih razglednic. Te razglednice je občinstvo za božič kupovalo v velikih množinah. Ker se bliža Velika noč, opozarjam vse, da jih nemudoma načrto, dokler so še v zalogi.

Primorski akademik! Drevi se bo vršil v preporodi (arena Narodnega doma) vladni vodnik, kar vidimo posebno pri naših davnih vprašanjih. Zastopniki gospodarskih krogov so vse prireditve potekte v najlepšem rednu. — Socijalni odsek vrši najvažnejšo funkcijo, ker je vedno mnogo prostitev. Od ustavljivosti do sedaj je razdelil 18.000 Din. Važno nalogo je vršil tudi propagandni odsek, predvsem da vzbudi med ljudstvom zanimanje za Primorje.

* * *

Društvo Tabore v Ljubljani je v soboto poredilo družbeni večer v hotelu Miklič. Časnikar Vladislav Fabjančič je predaval o tem: Dobrovoljci v borbi za Jugoslavijo. Na dnevnem redu so bile pevske točke in recitacije.

Primorske razglednice. Klub jugos. akademikov iz Trsta, Gorice in Istre v Ljubljani, Štefanova ul. 7-11, opozarja trafeke, papirnico in knjigarno, da je izdal krasno serijo starih razglednic. Te razglednice je občinstvo za božič kupovalo v velikih množinah. Ker se bliža Velika noč, opozarjam vse, da jih nemudoma načrto, dokler so še v zalogi.

Primorski akademik! Drevi se bo vršil v preporodi (arena Narodnega doma) vladni vodnik, kar vidimo posebno pri naših davnih vprašanjih. Zastopniki gospodarskih krogov so vse prireditve potekte v najlepšem rednu. — Socijalni odsek vrši najvažnejšo funkcijo, ker je vedno mnogo prostitev. Od ustavljivosti do sedaj je razdelil 18.000 Din. Važno nalogo je vršil tudi propagandni odsek, predvsem da vzbudi med ljudstvom zanimanje za Primorje.

Pri haemero dah, zaprtju, ranitvi črevesa, tivori, pritisku vode, bolečinah v križu, tesnobi v prsih, utripanjem srca ter omotici dosežemo z uporabo naravne »Franz-Josef« grenčice vselej prijetno olajšanje, večkrat pa celo popolno ozdravljenje. Strokovni zdravnik za notranje bolezni predpisujejo v mnogih slučajih vsak dan zjutraj in zvečer pol kozarca »Franz-Josef« vode.

Med Vatikanom in Nemčijo

Z Dunaja poročajo, da se ni napetost med Vatikanom in Hitlerjevo Nemčijo prav nič polegla. Vatikan baje pripravljati posebno knjigo, v kateri bo objavil vse dokumente o kršenju konkordata v Nemčiji.

*

O sodobni Nemčiji bo predaval v radiu vsak ponedeljek od 18.30–19.30 g. Ivan Kreft, ki je doživel Hitlerjevo revolucijo in bil sam 3 meseca v koncentracijskem taboru.

Zborovanje obrtnikov

Ljubljana, 4. marca.

Pomembno zborovanje obrtnikov se je danes dopoldne vršilo v nekdani šišenski šoli. To zborovanje je vodil g. Pičman, udeleževalo pa se ga je precej društvenih članov. Ob tej priliki je bila v Šiški ustanovljena nova podružnica društva jugoslovenskih obrtnikov. Na zborovanju so se pretresala predvsem stanovska vprašanja naših obrtnikov, vprašanje skupnega sodelovanja s hrvatskimi in srbskimi obrtniškimi organizacijami, dalje vprašanje skupnih ali ločenih zbornic itd. Zlasti krepki so bili na tem zborovanju glasovi za ločene obrtniške zbornice. G. Pičman je odločno poudaril, da tu vprašanje se zmerom ni dokončno rešeno. Enote zbornice je v jednatem govoru zagovarjal

Kako je Jusupov umoril Rasputina

Senzacionalen proces v Londonu

Knez Jusupov in njegova žena Irina Aleksandrovna.

Irina Aleksandrovna, žena kneza Jusupova je tožila filmsko podjetje Metro-Goldwin Mayer, češ, da je v svojem filmu »Rasputin« prikazala njen osebo v neresnični vlogi, ki žali njeni čast. V resnici ni bil film »Rasputin« tega podjetja ustavljen natančno po zgodovinskih virih, pač pa je režiser gledal v prvi vrsti na fantastičnost in čimvečjo učinkovitost filma. V filmu igra glavno vlogo kneginja Nataša, plemenitašinja dvomiljne moralne vrednosti. Irina Aleksandrovna je uvidela v tej kneginji, kakor jo prikazuje film, svojo lastno osebo.

Te dni se je začela v Londonu javna obravnavna. Celo za London je to velika senzacija, ker nastopajo pri obravnavi uglešene osebnosti. Že zagovornik trditev William Jowitt in zagovornik kneginje Patrick Hastings sta v Londonu znani osebnosti. Na drugi strani sta bila vloga in konec Rasputina nekaj tako senzacionalnega in dramatičnega, da se danes vzbuja vsak dogodek v tej zvezzi izredno zanimanje.

Vloga lažnega meniga Rasputina na carskem dvoru je že danes temeljito raziskana in splošno znana. Rasputinu se je posrečilo pridobiti si zapanje carice in trenotku, ko je s sugestijo in raznimeli zelišči iz Tibeta vsaj začasno ozdrivil njenega sina. Tako je pripovedoval zagovornik Hastings. Nobenemu zdravniku se to ni posrečilo. Rasputin je imel po carici takšen vpliv na dvor, da so ga začeli zavidiati vsi dvorjani, ki so ga itak sovražili kot sina pripravnega ljudstva. Bil je odločen nasprotnik vojne. Mlademu knezu Jusupovu se je posrečilo priti v stil z Rasputinom in zagovornik Patrick Hastings trdi, da je Rasputin zaupal Jusupovu, da bi rad sam postal diktator Rusije in da bi bil pripravljen pogajati se z Nemčijo. Car naj bi se odpovedal in carica naj bi formalno vladala. Rasputin je s svojim nemoralnim vedenjem diskreditiral druh, zato ga je bilo po Jusupovem mnenju treba umoriti.

Jusupov zagovornik je med procesom tudi omenil, da bi bil s strupom, ki so ga zarotniki dali Rasputinu, lahko umorili 20 ljudi. Toda Rasputinu se strup ni prikel, zato so ga zarotniki ustrelili.

V filmu se Jusupova žena prikazuje kot žrtev Rasputinove nemoralnosti. To pa niti zdaleč ne odgovarja zgodovini. Irina je izjavila, da sploh ni poznala Rasputina. Njena vzgoja je bila takšna, da bi tudi v primeru, da bi ga bila spoznala, odločno zavrnila vsake stike z Rasputinovo pokvarjeno družbo. Irina je tudi dodača, da bo tožila vsa filmska podjetja v Avstriji, Nemčiji, Franciji, v Italiji in v Združenih državah ter vse angleške kinematografe, ki bi predvajali film »Rasputin« v izdaji Metro Goldwin Mayer. Pred sodiščem je kneginja govorila nepravno 5 ur.

Zagovornik filmskega podjetja g. Jowitt je trdil, da je Irinino razlaganje filma povsem napušča, kajti v filmu se niti zdaleč ne prikazuje resnična kneginja Irina Aleksandrovna, pač pa čisto druga izmišljena osebnost. Poleg tega je tudi znano, da Rasputina ni umoril knez Jusupov. Povsem tem si lahko razlagamo, kakšna napetost je nastala v sodni dvorani, ko je stopil pred sodnike knez Jusupov. Bil je bled in napravljen vtič gospodskoga človeka. Angleščino je govoril nekoliko težko. Popisal je vzroke, ki so ga dovedli do sklepa, da umori lažnega meniga in umor sam.

Jusupova izpoved o umoru

Rasputina je povabil v svojo palačo. Ker je vedel, da se bo Rasputin obotavljalo, sluteč, da se nekaj proti njemu pripravlja, mu je dejal, da bi rada spoznala njegova žena. Rasputin se ni mogel ustavljati mikavemu srečanju in se je vabilu odzval. Zvečer je prišel h knezu. V kne-

zovi hiši so bili med drugimi zarotniki veliki knez Dimitri, Puriševič in Sukotin. Jusupov je Rasputina povabil v prizemeljsko dvorano, kjer je bila pripravljena miza. Bila sta sama. Rekel je, da se kasneje pridružijo še ostali gostje. Postregel je Rasputinu z vinom, ker je vedel, da rad piše. Rasputin je res pil in jedel. V vinu je bil hud strup, toda na Rasputina, ki je bil silno močne narave, sploh ni vplival. Ko je Jusupov opazil, da s strupom ne more umoriti Rasputina, je odšel v zgornje sobane, kjer so že čakali njegovi prijatelji na Rasputinovo smrt. Ti so se začudili, ko so slišali, da je Rasputin še živ. In Jusupov je vzel revolver z namenom, da Rasputina ustreli. Vrnil se je k Rasputinu in v resnici tudi nanj ustrelil Rasputin je zgrudil, toda umrl ni. Jusupov je stekel k svojim prijateljem in ko se je z njimi vrnil v prizemeljsko dvorano, ni v svoje veliko začudenje našel več Rasputina. Toda Rasputin je še vedno živel. Tedaj so vsi priteli iskati Rasputina in šli za sledovi krv. Končno so ga našli ob ograji na vrtu. Tu je Puriševič še trikrat ustrelil na Rasputina. Toda Rasputin je še vedno živel. Tedaj je Jusupov zgrabil železno palico in udaril Rasputina po lobanje. Rasputin je nato izdihnil. Njegovo truplo so ponoseli vrgli v Nevo. Car ni mogel postopati proti morilcem, ker je bil med zarotniki član carske družine, velik knez, ki je bil takošen imun. To je zarotnike rešilo pred aretacijo.

Jusupov je tudi izjavil, da je bil sročetka Razputinov prijatelj. Postala sta posebno intimna, ker ga Razputin ozdrvil. Jusupov se je cutil zelo slabotnega in Razputin ga je zdravil s hipnotiziranjem. Razputin je Jusupovu pri takšnih sestankih mnogo zaupal in tako je knez spoznal, kakšen uničujot vpliv ima Rasputin na vse politično življenje v Rusiji. Jusupov je zaključil svoje prisovedovanje s stavkom: »Umoril sem ga, da bi rešil svojo državo.« — Dogodki v Rusiji so dokazali, da je ni resil.

Francija je tudi letos začela v Maroku ofenzivo proti vstašem ob gorovju Atlas. Borba ni niti za Francoze, ki so oboroženi in sploh opravljeni kar najmodernejsi, lahka, ker se domačini skrivajo za skale in napadajo Francoze iz zasede.

Za vsako slovensko šolo na Koroškem Niti dvojezičnih šol ni več! nemška šola pri nas?

Govoriti o manjšinskem šolstvu med koroškimi Slovenec je skoroda nemogoče, ker slovenskih ali vsaj napol slovenskih šol na Koroškem ni. Na papirju koroških oblastev je sticer še vedno kakih 70 do 80 šol, ki so zapisane kot »utrakovistične« t. j. dvojezične. Oblastva prikazujejo strmečemu svetu v Zeleni to število v dokaz svoje širokogradne manjšinske politike. Okrajnega šolskega nadzornika v Smohorju v Zilski dolini so celo uradno določili za nadzornika utrakovističnih šol.

Danes je položaj na Koroškem na šolskem polju mnogo slabši kakor kdaj prej. Dvojezični sta danes kvarečimo še dve šoli, šoli v Selah in v Globasnici, kjer se slovensčina poučuje v prvem šolskem letu in nekoliko tudi v drugem šolskem letu. A od tretjega šolskega leta naprej je tudi na teh dveh šolah vse nemško! Kako pa je na drugih takozvanih utrakovističnih šolah, nam kažejo najbolj nazorno naslednji primeri: Na približno 30 šolah, ki jih oblasti stejejo med utrakovistične, ne ene deca sploh nobene slovenske besede in na marsikateri teh šol se začenja pouk z gotico, tako da učenci sploh ne obvladajo latinice. Take šole niso mogoče, kje na jezikovni meji za Celovcem ali Beljakom, temveč tudi sredi Roža. (Podroščica, Bistrica in Rož, Sveče, Borovlje, Marija na Zili, Vrba itd.) Na ostalih utrakovističnih šolah se pa slovenščina nikjer ne poučuje kot učni jezik, temveč je samo sredstvo za sporazumevanje z deco, ki prihaja v šolo brez najmanjšega znanja nemščine.

Znan je slučaj iz Sveč, rojstnega kraja Einspielerjevega, kjer je učitelj sramotil slovensko učeneko, da ne bo radi nje uvedel »srbske propagande in cirilice!« Naša država se slika v najograbnejših barvah na naš narod kot narod barbarov in svinjskih pastirjev! — Do kam vede sovraščvo, kaže primer iz utrakovistične šole v St. Ilju ob Dravi: Solski upravitelj Fister je ukazal neki slovenski učenki, naj gre klečat na golji cement. Deklica se je prehладila in — umrla. Slovenci so se pritožili na okrajno začetštvo v Beljaku, ki sedaj še vedno »preiskuje« to pritožbo. Fister ponučuje naprej, nživa zupanje svojih predstojnikov in v nemškoturskem listu »Koroška Domovina« je do zadnjega napadal Slovence, predvsem župnika Petriča, ki ga sramoti tudi v razredu pred učencem.

Maklinova začetnica (slovensko-nemška!), ki je »predpisana« za utrakovistične šole, je nemškutarskem učiteljem še vedno prevelika koncesija Slovencem in jo skušajo na vse učence odpraviti. (Rožek, Medgorje, Učitelj Marinitsch O) na utrakovistični šoli v Medgorjah je nedavno izjavil: »Solange ich da

zopet so našli slavni diamant »Jonker«. Velik je kakor kokošje jalce ter zavzema po velikosti četrto mesto na vsem svetu in je vreden okoli 25 milijon dinarjev. Kljub temu so ga poslali v London, kjer je navadno pošiljko in je tja srečno prispej.

Nemška skrb za rojake v tujini bodi

Velikopotezna akcija organizacij za Nemce v inozemstvu

Da so nemške manjšine po vsem svetu tako dobro organizirane v kulturnem in političnem področju, se morajo zahvaliti starim domovinam, ki imata tem poprišču prvenstveno mesto med evropskimi državami. Nemčija z veliko ljubezni očuva svojo kri. Nemci sami cenijo te manjšine nad 30 milijonov, od teh je dobra polovica katolikov, ostali pa so v pretežni večini protestanti. Povsod, kjer se je naselil nemški živelj, mu je domovina takoj pre-skrbela organizacije, ki v prvi vrsti skrbijo za to, da se ohrani nemški jezik in pristni nemški duh. Te organizacije so vedno v dobrih zvezah z domovino 65 milijonskega naroda, ta se dobro zaveda, da ima v svojih manjšinah močno oporo v svoji zunanji politiki. Da pa so ti stiki možni in realni, zato so si ustavljali Nemci v domovini razne društva, ki imajo samo to nalogo, da so v stalni zvezi z rodno krvjo v tujini; seveda podpira ta društva država. Danes ima Nemčija tako društva v vseh večjih nemških mestih, ki zelo uspešno delujejo.

Omeniti moram tudi, da imajo Nemci v rajhu lepo število lepih in prostornih kolegijev, kjer študirajo izseljenski dijaki in se seznanjajo podrobno z manjšinskim vprašanjem. Omembne vredne kolegije so v Berlinu in Münstru. To so krasni kolegiji, moderno urejeni, kjer je prostora za 500 visokošolcev. Tu dobijo nemške visokošolce, ki so prihiteli v te udobne domove iz najrazličnejših držav.

Nemški listi so pričali, da je odstopilo celotno vodstvo Društva za katoliško nemštvu v inozemstvu. Če je to resnica, bodo občuti posledice Nemci sami; skoda pa je tudi za nas. Katoliška organizacija je bila za nas pravična, ali je vsaj takšna skušala biti. Položaj se bo vidno poslabšal, ko stopejo v krmilu te katoliške organizacije Hitlerjevi Sovinstvi.

Ce vse to dobro premislimo, kako so organizirani Nemci in s kakšno skrbijo in ljubezni delajo za svoje brate in sestre v tujini, potem nas mora biti sram, da se mi ne ganemo z mesta.

Jože Podslivniški.

Nemcem ni nikoli dovolj!

Letos — 3. februarja — je proslavila nemška manjšina v Novem Sadu že četrти veličastni praznik narodnih noš, katerega so se udeležili najboljši predstavniki nemškega življa v naši državi. Ob tej mogočni manifestaciji nemške misli in duha in zavednosti, jih je po radiu iz Stuttgarta nagovoril dr. Strölin, veliki župan in predsednik »Instituta za Nemce v inozemstvu«. Te proslave so se udeležili tudi odlčni predstavniki jugoslovanske javnosti, ki so bili tudi toplo pozdravljeni po radiu iz Stuttgarta. Vznesene in prisrčne besede dr. Strölin, govorjene iz glavnega mesta Švabske, kjer je stara domovina naših Švabov v Banatu in Bački, so te navdušile in napolnile s trdno vero, da v tujini niso sami. S prisrčnim pozivom: »Brüder, reicht die Hand zum Bundes, se je govornik obrnil ob tej priliki tudi do drugih rojakov, ki so naseljeni po ostalih državah Evrope. Lahko si mislimo, da so bili nemški izseljenci veseli tako toplih besed iz stare domovine. Ta metoda, ki jo nemški institut v Stuttgartu že nekaj let uporablja, je zelo posrečena, saj ima živa beseda neprimerno več učinka in uspeha, kot pa je tako pisana mrtva beseda v časopisu.

Kdo je čital poročila o tej slavnosti, se mu mora zelo čudno zdeti, da se še dobre ljudje, ki trdijo, da so Nemci v naši državi zatirani.

Kako se po vsem tem mora človek začuditi, ko bere v katoliški reviji »Neuland« takšne trditve o položaju Nemcev v Jugoslaviji: »Položaj nemške manjšine v Jugoslaviji je različen. Nemška manjšina v Sloveniji se ne more veseliti posebne svobode in posebne strpnosti; prav letoš se je zdele, da bodo sovraščnosti zopet naranče. Tudi tu gospodarski propad (!), pomanjkanje šol in dušni pastirji (!), čeprav moramo priznati, da tutapam vendar polagoma zmaguje večja pravičnost. Tu in tam ob koroški meji, ni tako, kakor bi moralo biti... Malo razveseljiv je tudi položaj Neucev v hrvaškem območju. Lep s težavo so pričele poslovati osnovne šole, ki jih je dovolila centralna vlada v Belgradu; edino v nekaterih občinah se uveljavljajo načela Cerkve glede uporabe materinega jezika v šoli in cerkvi. Potem se ne smemo čuditi, da ni versko moralno življenje tu na višini. Priznati je treba, da postaja škof v Djakovu polagoma bolj strpen in ustrežljiv. Znosen je položaj majhnega števila Nemcev v Bosni. Položaj Švabov v Vojvodini, Bački in Banatu je v bistvu neizpremenjen. Nato omenja list, da bi bilo Nemcem dovoljeno učiteljišče. Nadalje trdi, da je škof Budanovič v Suboticu prepovedal nemškim katoliškim duhovnikom udeležbo pri katoliškem kongresu na Dunaju. Lepo se razvija versko življenje Nemcev v Belgradu, kjer živi med 50.000 katoličani 15.000 Nemcev.

Polemizirali ne bomo. Odgovorimo le z našim ceterum censeo: Dajte koroškim Slovenecem samo to, kar imajo Nemci pri nas!

Pred nakupom si oglejte veliko razstavo otroških in igračnih vozilov, holenderjev, malih dvokoles triciklev, šivalnih strojev, motorjev in dvokoles v prostorih domače tovarne »TRIBUNA« F. Batjer, Ljubljana, Karlovska c. 4

Najnižje cene! — Cenik franko.

V kavarni »Stritar«

vsak večer koncert

te

Karboparec

na boljši Trbovški

premog z zaboščkih

dobite pri

L. Pogačnik

trgovina s kur vom, Bohori

ceva ulica 3. Telefon 4.53

Zahodnik le Din 11.50 do

stavljeno v hitro Din 18.—

—r—

Dekle

srednjih let, vajena kuhiških, hišnih in vrtnih del - isče službo. Naslov

v upravi »Slovenca« pod

st. 2323. (a)

Rešljeva cesta 24.

—r—

Mlinarji!

10. prosinca je v jedem